

Horgonyt le!

Szociáldemokrata vitairat az Orbán-rezsim utáni Magyar Köztársaság Európa-politikájáról

Helyünk Európában

Mi, magyarok egy keletről érkező, de mindig nyugatra tartó büszke nemzet tagjai vagyunk, akik ezeregyszáz évvel ezelőtt a Kárpát-medencében találtak otthonra. Az elmúlt évszázadok alatt az Ady-féle „kompország” számos történelmi viharon keresztül „mászált két part között”, de szellemében és értékvallásában mindig a nyugatos felvilágosodás felé tartott. Az Európához való tartozásunkról és a szabad értékválasztásunkról szólt 1848 szabadságharca, 1956 forradalma és 1989 rendszerváltása is. Tizenhét évvel ezelőtt a választókorú magyar polgárok 83,55 százaléka mondott igent előbb a NATO-csatlakozásra (és ezzel az euro-atlanti szövetségi rendszerhez való tartozásunkra), majd 2003-ban a voksolók 83,76 százaléka adott egyértelmű igent az Európai Unióhoz való csatlakozásunkra. Az azóta eltelt tíz évet sokan csalódásként élik meg, a vágyott nyugati életszínvonalhoz ugyanis nem sikerült teljességgel és rövid idő alatt felzárkózni; sőt, hazánk egyes régiói jobban leszakadtak. Az irreális várakozásokkal szemben ugyanakkor Magyarország egyértelmű nyertese az elmúlt tíz évnek: a határok és piacok megnyitása mellett a csatlakozásunk óta eltelt tíz évben összesen közel félmillió forintnyi támogatás jutott fejenként minden magyarra, ezzel az ötödik legnagyobb haszonélvezőnek számítunk az Unióban. A csatlakozás óta évente átlagosan hétszer több pénz folyt be a magyar költségvetésbe, mint amennyit az adott évben Brüsszelnek kifizettünk. Mi, magyarok mindig Európa részei akartunk lenni, mert mi, magyarok otthon vagyunk Európában.

Európa jelene és jövője

Jean Monnet, az Európai Unió egyik alapító atyja szerint „*az európai gyökerek olyan mélyek, hogy az európai eszme minden válságot, forradalmat túl fog élni*”. Valljuk, hogy így van. Jelenkorunkban az európai közösség a világegések utáni eddigi legmélyebb válságát éli, a megoldások pedig egyelőre csak középtávon láthatóak. Most, amikor a geopolitika játszmákban a globális nagyhatalmak ismét hidegháborús viszonyok felé terelik a világot, az egyre erősödő EU-szkepticizmus és szélsőséges radikalizmus pedig a közösség lebontásán dolgozik, akkor Európának egységet és erőt kell mutatnia. A szuverén nemzetállamok egyedül nem képesek sem saját társadalmi és gazdasági fejlődésük, sem saját fizikai védelmük biztosítására. Ma nem egy formális Európai Egyesült Államokra van szükség, de a mostaninál egy jóval mélyebben integrált, hatékonyabb és szigorúbb együttműködésre szorított szövetségre, amely képes megvédeni magát – akár saját tagországainak, az európai értékeket megtagadó, puccsista ámokfutásával szemben is. Európát belső és külső kihívások egyaránt feszítik: a pénzügyi válság következményeként szociális, ennek felerősítő hatásaként pedig – a szélsőségek által csak még tovább gerjesztett - migrációs és társadalmi feszültségek várnak azonnali, de hosszútávon ható megoldásokra. A belső kihívások mellett külső kényszerek is szorítják közösségünket: a periférián zajló háborús konfliktusok, az egyre agresszívebben beszivárgó terrorizmus, az Eurázsiai Unió megjelenése, a multipoláris hatalmi viszonyok válaszokat igénylő átalakulása. A kihívások nagy része határokon átívelő nehézség, ezért az Európai Uniónak is határokon átívelő, központi megoldásokra van szüksége. Az európai vízió, a Nobel-békedíjas európai projekt került válságba. Új vízió kell, több Európa kell!

A rezsim viszonya Európához

Orbán Viktor és kormánya önkényesen és erőszakosan eltérítette Magyarországot az európai értékektől. A miniszterelnök világossá tette, hogy számukra kizárólag a – legtöbbször saját, egyéni gyarapodásukról szóló - gazdasági érdekek jelentenek kiindulópontot, az európai közösség által képviselt demokratikus keretek nem. A rezsim tudatosan megkeresi és megkerüli az európai törvényeket, ezért mindenképpen meg kell erősíteni a hatályos joganyagot. A Fidesz 'unortodoxnak' nevezett gazdaságpolitikája és a szociális rendszer erőszakos lebontása miatt fiatalok százezrei választották a gazdasági kényszeremigrációt: napjainkban több mint félmillió magyar keresi boldogulását határainkon túl. Érdekképviselőtük a kormány nem vállalja fel, pontos létszámukat is elhazudja; miközben a kormányfő veszélyes módon a gazdasági bevándorlók szükséges kirekesztéséről szónokol. Orbán Viktor egy olyan autokratikus rezsimet épít ki, amely teljességgel szembemegy mindazzal az államisággal, amelyet Szent Istvántól, a rendszerváltó forradalmárokon át a magyarok európai integrációjáért dolgozó demokratikus kormányok képviseltek. Lebontja a jogállami kereteket, egypárti erőteret épít ki, kikapcsolva minden demokratikus ellenőrzési lehetőséget. Az orbáni rezsim zárványosítja Magyarországot az Európai Unióban, elszigeteli a lehetséges nyugati partnerektől, de a korábbi, már meglévő szövetségesektől is. Egyértelmű és súlyos a kormánnyal szembeni nemzetközi bizalomvesztés, a diplomáciai-, nagyköveti szakértői kar lefejezése pedig csak tovább mélyítette ezt az állapotot. Orbán ügyesnek mutatott, de valójában életveszélyes pávatáncot jár Nyugat és Kelet között, szavaival és tetteivel pedig egyértelműen az erős európai szövetség meggyengítésére törekszik. Ezzel egyértelműen árt a magyar nemzet érdekeinek. Kettős beszéd helyett egyértelmű értékválasztásra van szükség, mert erős Magyarország nincs erős Európa nélkül.

Egy új Magyar Köztársaság viszonya Európához

Magyarország érdeke, hogy Európa egységes szövetség legyen. Éppen ezért egyértelmű értékvállalásra, a belső viták után kialakított mindenkori közös európai álláspont egységes képviselőre van szükség. A rövidtávú nemzeti érdekeket adott esetben felül kell írnia a hosszútávú európai érdekeknek. Ez nem jelenti sem a nemzeti identitás, sem a szuverenitás feladását. Kompromisszumokra, hatékonyan kérielt, majd a világhatalmak felé egységesen képviselt közös álláspontra van szükség mind a huszonnyolc tagállam részéről. A vitákat meg kell vívni, a magyar érdeket keményen és határozottan kell képviselni; de csak a szövetségi rendszeren belül. Aki nemzeti álérdek mögé bújva bontja Európa egységét, az Magyarországot is védtelenné teszi. Hazánk egy euro-atlanti, védelmi és gazdasági szövetség részese. Ez jelent számunkra fejlődést és fizikai védelmet. Éppen ezért szövetségi politikánk is egyértelmű: hazánk az uniós- és NATO-tagországok szövetségese. A geopolitikában is egyre nagyobb befolyással bíró keleti nagyhatalmakban ugyanakkor gazdasági együttműködő partnereket kell keresni. De, szövetség és partner között egyértelmű különbséget kell húzni. Magyarország geopolitikai helyzetéből adódóan sokkal inkább alkalmas egyfajta befolyásos közvetítő szerepre Kelet és Nyugat között: ezt ki kell tudni használni, de nem feladva nyugati elkötelezettségünket. Hazánk érdeke az is, hogy az európai szövetség képes legyen betartatni az Európai Unió szerződéseit és demokratikus alapelveit minden tagország kormányával. Ezért támogatunk minden olyan törekvést, amely jogállami gyakorlat mentén ellenőrzi, felügyeli és végrehajthatja az európai értékrend betartását. Ahogy Orbán Viktor mondta 2009-ben: „(...) hazánk csatlakozása óta a magyar polgárt sok szempontból az Európai Unió óvja – nem egy esetben saját kormányának politikájával szemben.”

Egy új Magyar Köztársaság számára kiemelt feladat egyértelmű és hosszútávon vállalható állásfoglalást adni az euró-övezethez való csatlakozás kérdéséről. Orbán Viktor nemrég még

2020-at jelölte meg az euró bevezetésének céldátumaként, Matolcsy György pedig 2018-at is reálisnak mondta. Azóta a Fidesz-kormány már nem beszél céldátumról, az új papírpénzek bevezetése pedig azt bizonyítja: a jobboldalnak belátható időn belül nem is áll szándékában átállni az uniós fizetőeszközre. Orbán Viktor 2009-ben még azt írta, hogy csak a közös valutaövezethez való tartozás jelenthet igazi védelmet Magyarország számára, most viszont már úgy fogalmaz: „az óvatos duhajok közé tartozom, nem csinálok ebből presztízskérdést”. A gazdasági válság és az Európát feszítő finanszírozási problémák kétségtelenül átértékelik az euró-övezet hatékonyságának kérdését, a stabilitáshoz azonban stabil álláspontok is szükségesek, ezért szorgalmazzuk a közös valutáról és annak magyarországi bevezethetőségéről egy mielőbbi széleskörű és nyilvános vita megtartását.

Baloldali paradigmaváltás: emberi befektetés

Az európai közösség és az európai projekt működési és eredményességi válságban van, ennek őszinte kimondása és felvállalása nélkül érdemben finomhangolni sem lehet a rendszert. Az európai baloldal az elmúlt ciklusokban alárendelt szerepbe szorult Brüsszelben és Strasbourgban, a jobbközép vezetők által irányított Európai Bizottság és 'törvényhozás' teljesítménye pedig megmutatta: a konzervatív irányvonal zsákutcába vezet. Az európai baloldalnak büszkén és hangosan fel kell vállalnia: nincs több kiegyezés és háttéralku, ideje a teljes paradigmaváltásnak! Mi vagyunk Európa, de ez így nem a mi Európánk! Az eddigi uniós gyakorlat szerint a felzárkóztatásra szánt források elsősorban infrastrukturális beruházásokra folytak el az újonnan csatlakozott tagországokban. A valóban szükséges fejlesztések mellett azonban mindez gyakran csak látványberuházásokat jelentettek. Az Európai Uniónak új prioritást kell kijelölnie a forráselosztásban: *ideje befektetni az emberbe!* Építhetünk új iskolát, de nem jutunk előrébb, ha a frissen meszelt falakon belül minden más romos marad. Az oktatás, a szociális ellátás, a kutatás-fejlesztés területére fordított támogatások közép- és hosszú távon is maradandóbb eredményeket hoznak. Csak ez alapozhatja meg a válság utáni jóléti rendszer újbóli kiépülését. A baloldal egyértelmű vállalása kell legyen ez a paradigmaváltás. A demokratikus alapjogok védelme és kikényszerítése elsődleges feladatunk, de fel kell ismernünk: a megfelelő szociális biztonság és gyarapodás nélkül csak sérülékeny és jogai csorbítását könnyebben eltűrő társadalom marad.

Új európai kihívások, új magyar válaszok

Európa következő éveiben – a geopolitikai erőviszonyok átrajzolódása mellett – két kiemelten fontos problémára kell választ találnunk: egyrészt a *munkanélküliség*, azon belül is a fiatal álláskeresők egyre nagyobb száma és az ehhez kapcsolódó gazdasági kényszeremigráció, másrészt a harmadik országokból érkező *bevándorlás* okozta szociális feszültségek, az ennek mentén megjelenő idegengyűlölet, valamint a szélsőjobboldali politikai erők erre alapuló veszélyes térnyerése.

Az Európai Unióban a munkanélküliségi arány jelenleg tíz százalék feletti, a fiatalok körében ez az arány jóval nagyobb: majd minden negyedik huszoneves nem talál magának állást. A magas ifjúsági munkanélküliség csökkenti az Unió társadalmi kohézióját és gazdasági versenyképességét. Az európai közösségnek a következő években első és kiemelt feladata kell legyen a munkanélküliség felszámolása, az eddig megkezdett programok és a tagországi kormányok ezzel kapcsolatos eredményességének felülvizsgálata. Konkrét akciótervekre, prosperáló gazdasági ágazatok bevonására is szükség van a kivándorlás lassításához, a gazdasági kényszeremigráltak otthoni boldogulásának elősegítéséhez. Mi, szociáldemokraták határozottan támogatjuk a szabad munkavállalás és a szabad munkaerő-áramlás elvét; sőt, ha

kell, meg is védjük ezt az európai vívmányt. Nem hagyhatjuk azonban tétlenül, hogy fiatalok százai hagyják el hazájukat pusztán azért, mert nem kapnak segítséget és lehetőséget a boldoguláshoz. Határozottan képviselni fogjuk a kivándoroltak érdekeit és jogait, elősegítve hazatérésük alapjainak a megteremtését; erről szól a meghirdetett „Hazaváró-program”. Európa egyik legfeszítőbb kérdése a harmadik országból érkező bevándorlás és az ebből fakadó szociális és társadalmi feszültség, amelyet szintén prioritásként kell kezelnie Magyarországnak is. Megfelelő választ csak egy egységes Európa tud adni, a nemzeti határok erőszakos visszaállítása súlyosan árt a közösségnek. A befogadó, multikulturális világ nem mondott csődöt: az erősödő társadalmi feszültséget elsősorban a gazdasági válság okozta szociális nehézségek táplálják; ez utóbbira kell elsődlegesen megoldást adni. Nem hagyhatjuk, hogy a feszítő békétlenséget a szélsőséges populisták életveszélyes térnyerésre használják fel: érdemi válaszok hiányában ugyanis a radikálisok csak tovább mélyítik a társadalmi válságot, ami az európai közösség megrogyásához, de akár globális háborúhoz is vezethet. Egy meggyengült Európa pedig Magyarországot is védtelenné teszi.

Új regionális szövetségek

Mi, szociáldemokraták a minél mélyebb és minél szélesebb integrációt képviseljük: ezért támogatjuk Ukrajna európai törekvéseit és Szerbia – majd idővel a többi balkáni állam - minél előbbi uniós csatlakozását. Magyarországnak a hatékonyabb érdekképviselőhöz meg kell erősítenie belső szövetségeit is az Unión belül: az Orbán-kormány ideje alatt elszorított Visegrádi Együttműködés fenntartása mellett új regionális partnerségre van szükség. A Kelet-Közép-Európai államok szorosabbra font szövetsége nemcsak Magyarország számára jelenthet közvetlen előnyöket, de a teljes, épp működési válságban lévő Európai Unió reformjához is motorizáló szerepet tölthet be. A Kelet-Közép-Európai országok a következő időszakban geopolitikailag kulcsfontosságú helyzetben lesznek: hidat képezhetnek az Unió és az európai közösségben még teljes jogú tagsággal nem rendelkező, de határozottan Európába igyekvő országok között; szervezheti azok együttműködését. Egy ilyen új, regionális szövetség mediátor szerepet tölthet be Európa és Ázsia között is, beleértve a helyenként agresszorként fellépő Oroszország és a világban egyre érdemibb befolyással bíró gazdasági nagyhatalom, Kína irányába.

Egy ilyen új, regionális szövetség hatékonyabban tudja képviselni a kelet-európai, történelmi okok miatt hátrányból indult tagországok érdekeit is. Az Európai Unió egyik legfontosabb partneri megállapodására készül: az Egyesült Államokkal való szabadkereskedelmi megállapodás aláírására. A TTIP célja a még meglévő piaci illetve kereskedelmi akadályok lebontása az Egyesült Államok és az Európai Unió között. A tervezet kimutatható előnyökkel jár az európai közösség gazdasági növekedésére és elsősorban az exportra termelő ágazatok esetében, a Magyarország – és más kelet-európai országok számára is – kiemelten fontos agrárszektorban viszont akár jelentős hátrányokat is okozhat. A szabadkereskedelmi megállapodás még számos, nyitott kérdést tartalmaz (például a GMO-mentesség garantálása), amelyek kapcsán egy összregionális fellépés a magyar álláspontot is erősítheti. Mi, szociáldemokraták csak bizonyos garanciák teljesülése esetén tudjuk támogatni az Európai Unió számára egyébként fontos mérföldkönek számító szabadkereskedelmi megállapodást.

Nemzeti koalíció alapuló nemzetpolitika

A magyar nemzetpolitika kérdése az elmúlt huszonöt évben - azon belül is elsősorban a jobboldali kormányzások idején – rendre csak a belpolitikai haszonszerzést szolgálta, az egymással versengő politikai oldalak nem voltak képesek egységes érdekképviselőre. A baloldal nemzeti elkötelezettségét a magukat – ugyancsak kirekesztő módon - nemzetinek

mondott kormányok rendszeresen megkérdőjelezték, képviselőit nemzetrontással, hazaárulással vádolták meg. Ezzel végérvényesen szakítani kell: a magyar nemzetpolitikában nemzeti koalícióra van szükség. Teremtsük meg a nemzeti minimumot a határon túliak érdekképviseletében! A 2013-ban nyilvánosságra hozott „Demokrata hazafiság és európaiság” című programban már egyértelművé tettük: a nemzet sorsközösség, a szó nemes értelmében vett „közösségi vállalkozás”. A nemzetnek számunkra, magyar szocialisták számára a XXI. század első évtizedeiben, a globalizáció és az integráció korszakában is meghatározó jelentősége van. A magyarsághoz való tartozás vállalás és nem származás kérdése: magyar az, aki magát annak vallja. Magyarország köteles minden alkotmányos eszközzel segíteni a külföldi magyarok boldogulását, nemzeti és nyelvi önazonosságuk megerősítését, az egyetemes magyar nemzet erősítését. Alapvető célunk, hogy minden magyar a szülőföldjén boldogulhasson, a helyi magyar közösségek döntsenek saját sorsukról, saját jövőjükéről. A magyar belpolitikának nincs helye a határainkon túl! Nemzetpolitikánk az európai közösség alapértékeire és lehetőségeire, a szélesebb integrációra és a határokon átívelő régiós fejlesztési programokra épül. A magyar állampolgárság egyoldalú, könnyített megadásának elvét támogatjuk, de álláspontunk szerint a magyar közösségek autonómiatörekvéseit mindez alapvetően gátolja, jelenlegi rendszerében pedig számos, nem kívánt visszaélésre ad lehetőséget. Valljuk, hogy a magyar nemzet valódi egysége is csak egy erős Európában teremthető meg.

Hatékonyabb és átláthatóbb források

Csatlakozásunk óta közel hétmilliárd eurót fizettünk be a közös európai kasszába, de több mint huszonötmilliárdot kaptunk vissza. 2004 óta évente átlagosan két százalékkal növelte a magyar nemzetgazdaság teljesítményét a Brüsszelből érkező pénz. A 2014-2020 közötti fejlesztési ciklusban – köszönhetően a rezsim kevésbé eredményes tárgyalásainak - több mint ezermilliárd forinttal kevesebb uniós forrás érkezik Magyarországra, mint az előző hét évben. Az Orbán-kormány az uniós források felhasználását is átláthatatlanná és követhetlenné tette, a hozzáférést pedig saját érdekei szerint jelentősen leszűkítette. Mi, szociáldemokraták transzparens pályázati rendszert, átlátható közbeszerzési folyamatokat és bárki számára követhető elbírálási gyakorlatot tartunk egyedül elfogadhatónak. Az uniós támogatások felhasználásában az ország érdekei kell, hogy prioritást élvezzenek: látványberuházások helyett munkahelyteremtésre, oktatási- és kutatásfejlesztési programokra, infrastruktúra-fejlesztésre kell fordítani az európai adófizetők pénzét. Szorosabb és hatékonyabb uniós kontrollra van szükség a források elköltésében, meg kell erősíteni – akár többletjogosítványokkal is – az európai felügyeleti rendszert, hogy egyetlen eurocent se kerülhessen kormányközeli oligarchákhoz, vagy politikai alapú kifizető-rendszerekhez.

Közelebb Európát!

„Vedd észre. Tégy érte. Légy része.” – ez volt a 2014-es EP-választás hivatalos jelmondata. Mégis, egyre kevesebben érzik szükségét annak, hogy részesei legyenek az európai választásoknak. Magyarországon először a választók majd negyven százaléka, legutóbb kevesebb mint harminc százaléka adta csak le szavazatát. Európa egyre távolabb kerül az európaiaktól, a magyarok is egyre kevésbé érzik magukénak az Uniót, holott egyre nagyobb hatással van a mindennapjainkra. Ez elsősorban az elefántcsonttoronyba zárkózó európai intézményrendszer, másodsorban a politikusok és a nyilvánosság hibája. Kiemelt feladat, hogy közelebb vigyük az emberekhez az Európai Uniót, az európai döntéshozatalt. Kezdeményezni kell, hogy a nemzeti parlamentek, önkormányzatok, civil szervezetek és egyszerű polgárok is mind több befolyással lehessenek az uniós folyamatokra: ehhez első

lépésként önkormányzati szintű együttműködés javasolt, a helyi döntéshozatalok regionális, majd európai szintű összehangolásával. Európai parlamenti képviselőink feladata, hogy élő és rendszeresen kapcsolatot ápoljanak választóikkal, elvárásaikat pedig visszakövethetően képviseljék Brüsszelben. Átlátható és emberközelibb Európa kell, enélkül a szövetség sem erősíthető.

Kikötőben

Magyarország az elmúlt évszázadok során számos alkalommal került viharba, ellenséges támadások mellett „baráti tűz” is gyakran ejtett sebet rajta. Ady Endre „kompország” tíz évvel ezelőtt végre révbe ért: Európa kikötőjébe. Most, hogy a világ kétségkívül fordulóponthoz érkezett és a nagyhatalmi viszonyok – benne pedig az európai közösség is – jelentős változásokon mennek keresztül, világos és bölcs érték-, illetve kikötőválasztásra van szükség. Kompországunk végre a helyén van. Európa kihívásaira csak közösen, szövetségben tudunk megfelelő válaszokat adni. Ha nem mentjük meg az európai eszmét, az beláthatatlan szerep- és befolyásvesztéssel, Magyarország végletes kitettségével és meggyengülésével jár. Ideje végre jó döntéseket hozni, jó szövetségeket választani. Európa kikötője ilyen. Horgonyt le!

dr. Ujhelyi István

európai parlamenti képviselő

2015